

Eduskunnan Tulevaisuusvaliokunta

LAUSUNTO MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN PAIKKATIEPOLIITTISESTA SELONTEOSTA

Eduskunnan Tulevaisuusvaliokunta on pyytänyt allekirjoittaneelta lausunnon Maa- ja metsätalousministeriön Paikkatietopoliittisesta selonteosta. Erityisesti allekirjoittanutta pyydettiin lausumaan selonteosta turvallisuusnäkökulmasta. Pyyntö on ymmärretty niin, että lausunto on pyydetty antamaan henkilökohtaisena, akateemisena kannanottona. Lausunto ei ota kantaa yhdenkään julkishallinnollisen tai yksityisen toimijan tekemiin linjauksiin.

Paikkatieto käsittää aina paikkatiedon kohteen sijainnin lisäksi joitakin kohteen ominaisuustietoja, joiden perusteella se voidaan määritellä johonkin kokonaisuuteen kuuluvaksi. Vähimmillään ominaisuustieto on kohteen nimi. Kohteilla on yhdistäviä tekijöitä. Näitä tekijöitä käyttämällä voidaan kohteesta tai niiden muodostamasta kokonaisuudesta saada erilaisia kokonaiskuvia eri näkökumista.

Turvallinen on jokin, joka on suojainen, vaaraton ja varma. Se on myös turvallisuuden tunteen aiheuttava, luottamusta herättävä. Turvallisuuden tunne on tuntemus luottamuksesta siihen, että jatkuvuus on varmaa vaarattomassa ja suojaisassa ympäristössä. Turvallisuusajattelun ytimessä on olemassaolon jatkuvuuden varmistaminen yksilönä ja yhteisönä.

Palvelu on jokin aineeton hyödyke, jonka palvelun saaja saa käyttöönsä vastiketta vastaan. Vastike voi olla yksilöllinen tai yhteisön tuottama. Julkisen palveluiden osalta vastike on pääosin yhteisön yhdessä yhteiseen varantoon luovuttamin verovaroin toteutettu. Digitaalisen maailman jatkuva kehittyminen tarjoaa runsaasti uusia mahdollisuuksia paikkatietojen hyvinvointia edistävään hyödyntämiseen. Valitettavasti se myös avaa yhteiskuntamme kokonaan uusille tiedon väärin- ja haittakäytön mahdollisuuksille.

Palveluiden pitää olla turvallisia palveluntarjoajalle ja palvelun käyttäjille. Ne eivät saa muodostaa tuotettaessa tai käytettäessä turvallisuusuhkaa myöskään epäsuorasti. Sijainti- ja muiden tietojen haltuun saaminen, yhdistely ja analyysi eivät saa tarjota mahdollisuutta kolmannelle osapuolelle saada ansaitsematonta hyötyä tai etua näiden palveluiden tuottajan tai käyttäjän kustannuksella. Tietojen yhdistely ja analyysi eivät saa tarjota mahdollisuutta vahingoittaa valtiota korkeimpana turvallisuuden takaajana, eikä palveluiden tuottajia tai palveluiden käyttäjiä olkootpa ne/he julkisia tai yksityisiä toimijoita. Yksittäisetkään paikkatiedot eivät saa joutua niitä vahingolliseen toimintaan käyttämään pyrkivien haltuun.

Strategisen tason ratkaisu edellä kuvatun ongelmapotentiaalin riskin minimoimiseksi on kehittää digitaalisia palveluita rinnakkain niiden turvallisen käytön ja tuottamisen takaavien kokonaisvaltaisten turvallisuusratkaisujen kanssa. Palveluiden ja turvallisuuden pitää olla toisiinsa nähden tasapainossa. Digitaalinen turvallisuus on osa kokonaisturvallisuutta. Perinteiset tietoturvakäytänteet ja menetelmät ovat osa digitaalista turvallisuutta.

Paikkatietopoliittinen selonteko huomioi turvallisuuden useassa kohdassa korostaen mm. paikkatietoihin pääsyn hallintaa, turvallisuus- ja muiden viranomaisten erityistarpeita, sekä lainsäädännön merkitystä. Siinä on myös mainittu lukuisia erityisiä toimia, joiden avulla turvallisuutta voidaan eri palvelutilanteissa parantaa. Se ei kuitenkaan ota suoraan kantaa kokonaan uudella tavalla muodostuvan, julkaistun ja julkaistavan tai sellaiseksi aiottujen paikkatietojen yhdistelyn ja analyysin kautta avautuvan digitaalisen maailman potentiaaliin myös tehdä vahinkoa selonteon esittelemän hyötynäkökulman ohella. Vahingollisesti toimivia toimijoita valitettavasti kuitenkin aina on. Vahingontekoa tai ainakin sen seuraamuksia pitää kuitenkin yhteistoimin kyetä rajaamaan niin, että olemassaolomme jatkuvuuden voimme yhteisönä ja yksilöinä varmistaa.

Kokonaisvaltainen turvallisuusratkaisu edellyttää yhdenmukaisen, jatkuvasti muuttuvassa palvelutuotantoympäristössä pitkällä aikajaksolla toimivan normipohjan ohjauksen, joka kattaa paikkatiedon lisäksi kaiken muunkin joko suoraan tai epäsuorasti turvallisuuskriittisen tiedon ja sen jatkojalostamisen turvallisuuden varmistamisen rinnan palveluiden tuottamisen kanssa ja niihin verrannollisena. Aiemmin mainittu tietojen yhdistelyn käyttö vahingolliseen toimintaan on otettava erityistarkastelun kohteeksi. Tämän merkitys tulee jo tällä hetkellä ja lähitulevaisuudessa, puhumattakaan pitkällä aikavälillä, kasvamaan huomattavasti.

Yhteistä ymmärrystä sekä viranomaisten että kansalaisten keskuudessa on tarpeen lisätä. Koulutukseen ja tiedottamiseen on hyvä kiinnittää erityistä huomiota. Suurilla muutoksilla on taipumus hiipiä hiljaa paikalle. Niiden positiiviset seuraukset otetaan luonnollisina tapahtumina vastaan, mutta negatiiviset yleensä vasta kriisien kautta. Kriisiytyminen voidaan estää etukäteistyöllä.

Rauno Kuusisto

Professori

Osaston johtaja

Informaatiotekniikkaosasto

Puolustusvoimien tutkimuslaitos

PL 10, 11311 Riihimäki

rauno.kuusisto@mil.fi